

JOHN IRVING BIJ DE BEZIGE BIJ

De beren los
De watermethodeman
De wereld volgens Garp
Bidden wij voor Owen Meany
Hotel New Hampshire
De koning van het kinderspeelgoed
De regels van het ciderhuis
De redding van Piggy Sneed
Weduwe voor een jaar
De vierde hand
Tot ik jou vind
De laatste nacht in Twisted River

JOHN IRVING

In een mens

Vertaald door Molly van Gelder en Nicolette Hoekmeijer

2012
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Copyright © 2012 Garp Enterprises, Ltd.

All rights reserved

Copyright Nederlandse vertaling © 2012 Molly van Gelder en Nicolette Hoekmeijer

Eerste druk (gebonden) april 2012

Tweede druk april 2012

Derde druk juni 2012

Vierde druk oktober 2012

Oorspronkelijke titel *In One Person*

Oorspronkelijke uitgever Simon & Schuster, New York

Omslagontwerp b'IJ Barbara

Omslagfoto Mark Dye

Foto auteur Jane Sobel

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk Bariet, Steenwijk

ISBN 978 90 234 6778 6

NUR 302

www.debezigebij.nl

*Voor Sheila Heffernon en David Rowland,
en voor Tony Richardson, in herinnering*

Zo speel ik veel personen, in één mens,
en geen voldaan.

– William Shakespeare, *Richard II*

Inhoud

- 1 Een mislukte auditie 9
- 2 Verliefd op de verkeerde 37
- 3 Maskerade 69
- 4 Elaine's beha 100
- 5 Weg bij Esmeralda 133
- 6 De foto's die ik van Elaine bewaarde 175
- 7 Mijn schrikwekkende engelen 208
- 8 Big Al 233
- 9 Dubbel pech 261
- 10 Mijn enige techniek 308
- 11 España 346
- 12 Een en al epiloog 384
- 13 Geen natuurlijke oorzaken 433
- 14 Leraar 491

Een mislukte auditie

Laat ik beginnen met iets te vertellen over Miss Frost. Ik zeg wel altijd dat ik schrijver ben geworden toen ik dat ene boek van Charles Dickens las op de gevoelige leeftijd van vijftien jaar, maar eigenlijk was ik nog jonger toen ik voor het eerst Miss Frost zag en ging fantaseren over seks met haar. Dit moment waarop mijn lust tot leven kwam, viel samen met het schoksgewijs ontwaken van mijn verbeelding. We worden gevormd door onze verlangens. Al bij de eerste heimelijke hunkering bloeide het verlangen in mij op om schrijver te worden en met Miss Frost naar bed te gaan – niet per se in die volgorde.

Ik ontmoette Miss Frost in een bibliotheek. Ik hou van bibliotheken, al heb ik moeite om het woord uit te spreken, zowel in het enkelvoud als in het meervoud. Om de een of andere reden heb ik aanmerkelijke problemen met de uitspraak van bepaalde woorden: zelfstandige naamwoorden vooral – mensen, plaatsen en dingen die buitengewone opwinding, onoplosbare problemen of totale paniek bij me opwekken. Dat is althans de mening van de verschillende spraakleraren, stemtherapeuten en psychiaters bij wie ik onder behandeling ben geweest – zonder resultaat, helaas. Op de lagere school ben ik blijven zitten vanwege ‘ernstige spraakstoornissen’ – maar dat is overdreven. Ik ben nu eind zestig, bijna zeventig en hoef niet meer te weten waarom ik sommige woorden verkeerd uit-

spreek. (Men zal me dit niet in dank afnemen, maar de etiologie interesseert me geen fluit.)

Het woord *etiologie* durf ik niet eens uit te spreken, maar wel kan ik met enige inspanning tot een verkeerde, maar verstaanbare uitspraak van ‘bibliotheek’ of ‘bibliotheken’ komen. (Ik zeg ‘bibeleteek’, of ‘bibeleteken’, als een kind.)

Des te wranger dat mijn eerste bibliotheek nu niet bepaald bijzonder was. Het was de openbare bibliotheek van het plaatsje First Sister, in Vermont – een stevig gebouw van rode baksteen in de straat waar mijn grootouders woonden. Ik woonde bij hen in River Street tot mijn vijftiende, toen mijn moeder hertrouwde. Mijn moeder had mijn stiefvader leren kennen bij een toneelstuk.

De plaatselijke toneelvereniging heette de First Sister Players; voor zover ik me kan herinneren heb ik alle stukken in het kleine stadstheater gezien. Mijn moeder was de souffleuse; als iemand zijn tekst kwijt was, zei ze die voor. (Omdat het een *amateurgezelschap* was, gebeurde dat vaak.) Jarenlang heb ik gedacht dat de souffleur een van de acteurs was – een geheimzinnig persoon achter de coulissen, zonder toneelkostuum, die in belangrijke mate bijdroeg aan de dialogen.

Mijn moeder leerde mijn stiefvader kennen als nieuwbakken acteur bij de First Sister Players. Hij was naar het stadje gekomen om les te geven aan Favorite River Academy – het net niet prestigieuze jongensinternaat. Een groot deel van mijn jeugd (zeker toen ik tien of elf was) moet ik geweten hebben dat ik naar die school zou gaan als ik ‘oud genoeg’ was. Er was een modernere, beter verlichte bibliotheek op de school, maar de openbare bibliotheek in First Sister was mijn eerste bibliotheek, en de bibliothecaresse daar was mijn eerste bibliothecaresse. (Overigens heb ik het woord *bibliothecaresse* altijd probleemloos kunnen uitspreken.)

Het hoeft geen betoog dat ik een levendiger herinnering heb aan Miss Frost dan aan de bibliotheek. Tot mijn schande kwam ik haar voornaam pas na lange tijd te weten. Iedereen noemde haar Miss Frost; toen ik, nogal laat, mijn eerste bibliotheekkaart kreeg en haar voor het eerst ontmoette, leek ze me ongeveer even oud als mijn

moeder – of iets jonger. Van mijn tirannieke tante hoorde ik dat Miss Frost vroeger heel knap was geweest, al kon ik me niet indenken dat Miss Frost nog knapper had kunnen zijn dan ze nu al was – terwijl ik als kind toch niets anders deed dan me dingen indenken. Mijn tante beweerde dat vroeger alle vrijgezellen in de stad zich in het bijzijn van Miss Frost ontzettend uitsloofden. Als er een de moed had verzameld om zich aan Miss Frost voor te stellen – met voornaam en al – keek ze hem met een ijsskoude blik aan en zei: ‘Ik ben Miss Frost. Nooit getrouwd geweest, nooit gewild ook.’

Vanwege deze instelling was Miss Frost nog steeds ongetrouwd toen ik haar leerde kennen; ik vond het onvoorstelbaar, maar de vrijgezellen in First Sister stelden zich allang niet meer aan haar voor.

Dat doorslaggevende boek van Dickens waardoor ik – zo beweer ik althans – schrijver wilde worden, was *Grote verwachtingen*. Ik was vijftien toen ik het boek voor het eerst las en herlas, daar ben ik zeker van. In elk geval zat ik nog niet op de Academy, want ik leende het boek – twee keer – uit de openbare bibliotheek van First Sister. De dag dat ik de bibliotheek binnen kwam om het boek voor de tweede keer te lenen zal me altijd bijblijven; nooit eerder had ik een boek van begin tot eind willen herlezen.

Miss Frost keek me doordringend aan. Ik kwam toen nog niet tot haar schouders, denk ik. ‘Ooit was Miss Frost een “imposante schoonheid”, zoals dat heet,’ vertelde mijn tante, alsof Miss Frost alleen vroeger imposant en mooi was geweest. (In mijn ogen zou ze *altijd* imposant en mooi blijven.)

Miss Frost was een vrouw met een rechte rug en brede schouders, maar wat me vooral opviel waren haar kleine, mooie borsten. Schijnbaar in tegenstelling met haar mannelijke lengte en duidelijke fysieke kracht hadden de borsten van Miss Frost iets onvolgroeids – het prille van een jong meisje, vreemd genoeg. Ik begreep niet hoe een oudere vrouw zulke borsten kon hebben, maar in elk geval werkten ze prikkelend op de fantasie van elke puberjongen in haar omgeving. Tenminste, dat dacht ik toen ik haar leerde kennen

in – was het 1955? Let wel, Miss Frost was nooit uitdagend gekleed, althans niet in de verlaten openbare bibliotheek van First Sister met zijn opgelegde stilte. Overdag of 's avonds, het was er altijd, ongeacht het tijdstip, zo goed als uitgestorven.

Ik had mijn tirannieke tante (tegen mijn moeder) horen zeggen: 'Miss Frost is de leeftijd voorbij waarop je met een tienerbehaatje toe kan.' Als jongen van dertien begreep ik daaruit dat – naar de mening van mijn intolerante tante – de beha's van Miss Frost helemaal verkeerd waren voor haar borsten, of omgekeerd. Dat vond ik helemaal niet! En al die tijd dat ik worstelde met de vraag hoe mijn tante en ik zo verschillend over de borsten van Miss Frost konden denken, bleef de imposante bibliothecaresse me maar aankijken met die doordringende blik.

Ik kende haar vanaf mijn dertiende en op dat intimiderende moment was ik vijftien, maar die lange, starende blik van Miss Frost raakte me zo dat het leek alsof hij zich al twee jaar lang in me boorde. Na een tijdje reageerde ze op mijn vraag om *Grote verwachtingen* nogmaals te mogen lezen als volgt: 'Je hebt dat boek al gelezen, William.'

'Ja, ik vond het fantastisch,' antwoordde ik – terwijl ik er bijna had uitgeflapt dat ik *haar* fantastisch vond. Ze was heel formeel, op het strenge af: ze was de eerste die me stevast met 'William' zou aanspreken. Mijn familie en vrienden zeiden altijd Bill, of Billy.

Ik wilde niets liever dan Miss Frost zien in *enkel* haar beha, die (volgens mijn bemoeizuchtige tante) onvoldoende steun bood. Maar zoiets onfatsoenlijks liet ik me niet ontglippen, dus zei ik: 'Ik wil *Grote verwachtingen* nog een keer lezen.' (Geen woord over mijn angstige voorgevoel dat de indruk die Miss Frost op me maakte misschien wel net zo verpletterend was als die van Estella op arme Pip.)

'Nu al?' vroeg Miss Frost. 'Je hebt *Grote verwachtingen* pas een maand uit!'

'Ik wil het dolgraag nog een keer lezen,' zei ik.

'Charles Dickens heeft nog veel meer geschreven,' zei Miss Frost. 'Probeer eens een ander boek, William.'

‘O, dat komt wel,’ verzekerde ik haar. ‘Maar eerst wil ik dit nog een keer lezen.’

Toen Miss Frost me voor de tweede keer met *William* aansprak, kreeg ik ter plekke een erectie – al had ik op mijn vijftiende een kleine penis, die in stijve toestand lachwekkend weinig voorstelde. (Laat ik volstaan met te zeggen dat er geen enkel risico was dat Miss Frost mijn erectie zou opmerken.)

Mijn alwetende tante had mijn moeder gezegd dat ik onderontwikkeld was voor mijn leeftijd. Mijn tante had ‘onderontwikkeld’ natuurlijk in (meerdere) andere opzichten bedoeld; bij mijn weten heeft ze mijn penis sinds mijn peutertijd niet meer gezien – en misschien toen ook al niet. Ik kom er niet onderuit iets meer over het woord *penis* te zeggen. Voorlopig is het genoeg om te weten dat ik grote moeite heb om ‘penis’ uit te spreken: als ik het al kan zeggen komt het er in mijn verkrampde gestamel uit als ‘penizz’. (Ik probeer uit alle macht het meervoud te vermijden.)

Maar goed, Miss Frost vermoedde niets van mijn seksuele benauwenis toen ik voor de tweede keer *Grote verwachtingen* wilde lenen. Eigenlijk liet Miss Frost doorschemeren dat het, gezien het grote aantal boeken in de bibliotheek, doodzonde was om tijd te verspillen aan *herlezen*.

‘Wat is er zo bijzonder aan *Grote verwachtingen*?’ vroeg ze.

Zij hoorde als eerste van mij dat ik schrijver wilde worden vanwege *Grote verwachtingen*, maar in werkelijkheid was het vanwege *haar*.

‘Je wilt *schrijver* worden!’ riep Miss Frost uit; ze klonk ontstemd. (Ik heb me nog jarenlang afgevraagd of Miss Frost net zo verontwaardigd zou hebben gereageerd als ik had geopperd dat ik *sodomist* had willen worden.)

‘Schrijver, ja – denk ik,’ zei ik.

‘Hoe kun je nu al weten dat je *schrijver* wordt?’ zei Miss Frost. ‘Dat kun je toch niet als beroep kiezen?’

Daar had ze gelijk in, maar dat wist ik toen nog niet. De reden dat ik zo aandrang was niet alleen dat ik *Grote verwachtingen* zou mogen herlezen; mijn verzoek werd des te klemmender omdat ik

naarmate de ergernis van Miss Frost toenam, me steeds aangener bewust werd van haar zware ademhaling – en al helemaal van de daaruit voortvloeiende deining van haar verbazend prille borsten.

Op mijn vijftiende was ik nog even verblind en verward door haar als twee jaar daarvoor. Correctie: op mijn vijftiende werd ik nog meer door haar gebiologeerd dan op mijn dertiende, toen ik alleen maar in mijn fantasie met haar naar bed ging *en* schrijver werd – terwijl de seks op mijn vijftiende was gerijpt (met meer concrete details), en ik al een paar zinnen had geschreven die me bevielen.

Seks met Miss Frost en het schrijverschap hadden natuurlijk weinig kans van slagen – maar was er niet een heel klein kansje? Vreemd genoeg was ik zo overmoedig om te denken van wel. Waar die overdreven hoogmoed of onverdiende eigendunk vandaan kwam – tja, dat zal wel in de genen zitten.

Ik doel daarbij niet op die van mijn moeder: ik bespeurde geen hoogmoed in haar onzichtbare souffleursrol. Ik zat immers bijna elke avond met mijn moeder in die veilige haven voor de wisselend getalenteerde (en ongetalenteerde) leden van de plaatselijke toneelvereniging. Het liep in dat theatertje niet over van hoogmoed of zelfvertrouwen – vandaar de souffleuse.

Als mijn hoogmoed genetisch bepaald was, dan kwam die van mijn biologische vader. Ik had hem nooit gezien, werd me verteld; ik kende alleen zijn reputatie, en die klonk niet al te best.

‘De codekraker’ noemde mijn grootvader hem – of ook weleens ‘de sergeant’. Voor die sergeant had mijn moeder haar studie eraan gegeven, zei mijn grootmoeder. (Zij sprak liever over ‘sergeant’ dan over ‘codekraker’, en dan altijd minachtend.) Of William Francis Dean ertoe had bijgedragen dat mijn moeder haar studie opgaf wist ik niet zeker; ze was daarna een secretaresseopleiding gaan volgen, maar toen was ze al zwanger van hem. Daarom zou mijn moeder ook die opleiding niet afmaken.

Ze trouwden in april 1943 in Atlantic City in New Jersey, had mijn moeder verteld – een beetje te laat voor een moetje, want ik was in maart ’42 al geboren, in First Sister in Vermont. Ik was dus al

één toen ze trouwden en de ‘huwelijksvoltrekking’ (een informele bedoening met een ambtenaar van de burgerlijke stand of kantonrechter) was voornamelijk mijn grootmoeders idee geweest – dat had mijn tante Muriel in elk geval gezegd. Ze liet daarbij doorschemeren dat William Francis Dean niet zo genegen was in het huwelijksbootje te stappen.

‘We zijn gescheiden toen je nog geen twee was,’ had mijn moeder me verteld. Ik had de trouwakte gezien, vandaar dat ik nog wist dat het in Atlantic City in New Jersey was geweest, die schijnbaar exotische plaats, ver van Vermont; mijn vader volgde daar zijn legeropleiding. De scheidingsakte heb ik nooit gezien.

‘De sergeant vond trouwen en kinderen krijgen niet belangrijk,’ had mijn grootmoeder me verteld, niet gehinderd door enige terughoudendheid. Als kind al begreep ik dat mijn tante die arrogantie van mijn grootmoeder had.

Maar door die gebeurtenis in Atlantic City in New Jersey – wie daar ook de aanstichter van was – en door die trouwakte was ik, zij het wat laat, een wettig kind geworden. Ik kreeg de naam William Francis Dean junior; hij was afwezig, maar ik droeg wel zijn naam. En ik moet toch iets van zijn codekrakersgenen hebben geërfd – het ‘lef’ van de sergeant, zoals mijn moeder het zag.

‘Wat was het voor iemand?’ vroeg ik vaak aan mijn moeder, misschien wel honderd keer. En dan sprak ze zo aardig over hem.

‘O, hij was héél knap – en dat word jij later ook,’ antwoordde ze dan altijd glimlachend. ‘En hij had lef in z’n donder.’ Voor mijn puberteit was mijn moeder heel lief tegen me.

Ik weet niet of alle kleine en grote jongens zo weinig met de lineaire tijd bezig zijn als ik toen, maar het kwam nooit bij me op om de loop der gebeurtenissen te onderzoeken. Eind mei of begin juni 1941 moet mijn vader mijn moeder met kind hebben geschopt – toen hij net een jaar aan Harvard studeerde. Toch werd er nooit over hem gepraat als de ‘Harvard-student’ – zelfs niet door tante Muriel met haar sarcastische commentaar. Hij werd altijd de codekraker (of de sergeant) genoemd, al was mijn moeder er duidelijk trots op dat hij op Harvard had gezeten.

‘Ongelooflijk, dat je al op Harvard begint als je net vijftien bent!’ heb ik haar meer dan eens horen zeggen.

Maar als mijn onverschrokken vader op zijn vijftiende eerstejaars was op Harvard (in september 1940), zou hij *jonger* zijn geweest dan mijn moeder, die in april jarig was. Zij was in april 1940 al twintig; toen ik in maart 1942 werd geboren, was ze op een maand na tweentwintig.

Zijn ze soms niet getrouwd toen ze zwanger bleek te zijn omdat mijn vader nog geen achttien was? Hij was in oktober 1942 achttien geworden. Zoals mijn moeder zei: ‘Het kwam zeer gelegen dat de dienstplicht tot die leeftijd werd verlaagd.’ (Pas later bedacht ik dat ‘zeer gelegen’ niet in mijn moeders vocabulaire voorkwam en dat hier misschien de Harvard-student aan het woord was.)

‘Je vader vond dat hij zijn militaire toekomst in betere banen zou kunnen leiden door zich op te geven voor verdere training, en dat deed hij in januari 1943,’ aldus mijn moeder. (Die ‘militaire toekomst’ klonk evenmin als iets wat zij zou zeggen; je hoorde hier duidelijk de Harvard-student.)

In maart 1943 nam mijn vader de bus naar Fort Devens in Massachusetts, waar zijn militaire dienst begon. In die tijd was de luchtmacht nog geen apart krijgsmachtonderdeel; hij kreeg een speciale taak toegewezen: cryptografisch technicus. Voor de basistraining had de luchtmacht zowel Atlantic City als de omringende duinen bezet. Mijn vader en zijn mederekruten werden in luxehotels ondergebracht, die door de rekruten werden uitgewoond. ‘Er werd in bars nooit om een legitimatiebewijs gevraagd,’ vertelde mijn grootvader. ‘In het weekend trokken er hordes meisjes binnen, de meeste werkten op de ministeries in Washington D.C. Het was vast een jolige bende, al werd er in de duinen met van alles geschoten.’

Mijn moeder was ‘een paar keer’ bij mijn vader langs geweest in Atlantic City, vertelde ze. (Toen ze nog niet getrouwd waren en ik één was?)

Mijn moeder moet samen met mijn grootvader naar Atlantic City zijn gegaan voor de ‘huwelijksplechtigheid’ in april 1943; kort daarna zou mijn vader afreizen naar Pawling in New York, waar

hij een cryptografiecursus bij de luchtmacht volgde en met code-ringsboeken en cijfermachines leerde omgaan. Aan het eind van de zomer van '43 werd hij uitgezonden naar Chanute Field in Rantoul in Illinois. 'In Illinois leerde hij de kneepjes van het vak,' zei mijn moeder. Ze hadden dus zeventien maanden na mijn geboorte nog contact met elkaar. ('De kneepjes van het vak' lag niet vooraan op mijn moeders tong.)

'In Chanute Field raakte je vader vertrouwd met de eerste militaire codeermachine – in feite een telex waaraan twee elektronische cijferwielen waren gekoppeld,' vertelde mijn grootvader. Hij had evengoed Latijn kunnen spreken; zelfs mijn afwezige vader had me heel waarschijnlijk de werking van een codeermachine niet kunnen uitleggen.

Mijn grootvader gebruikte 'codekraker' of 'sergeant' nooit denigrerend en hij mocht het oorlogsverhaal van mijn vader graag aan me voordragen. Als amateurtoneelspeler bij de First Sister Players moet mijn grootvader zijn geheugen hebben getraind, wat onontbeerlijk was om al die specifieke en moeilijke details te reproduceren; opa kon *tot in de kleinste bijzonderheden* vertellen wat er met mijn vader was gebeurd – al kon het oorlogswerk van een cryptograaf, het versleutelen en ontcijferen van geheime boodschappen, me niet zo boeien.

De U.S. Fifteenth Army Air Force had zijn hoofdkwartier in het Italiaanse Bari. Het 760ste bommeneskader, waar mijn vader deel van uitmaakte, was gestationeerd op de legerbasis in Spinazzola – op boerenland ten zuiden van het stadje.

Na de invasie van de geallieerden in Italië nam de Fifteenth Army Air Force deel aan bombardementen op Zuid-Duitsland, Oostenrijk en de Balkanlanden. Tussen november 1943 en september 1945 werden er meer dan duizend B-24 bommenwerpers neergehaald. Maar cryptografen vlogen niet. Mijn vader zal de codeerruimte op de basis in Spinazzola nauwelijks uit zijn geweest; de laatste twee oorlogsjaren bracht hij door tussen zijn codeerboeken en de onbegrijpelijke encryptiemachine.

Terwijl de bommenwerpers de nazifabrieken in Oostenrijk en de

olievelden in Roemenië bestookten, waagde mijn vader zich niet verder dan Bari – in de eerste plaats om zijn sigaretten op de zwarte markt te verkopen. (Sergeant William Francis Dean rookte zelf niet, had mijn moeder mij verzekerd, maar hij wist in Bari zoveel sigaretten te slijten dat hij er, eenmaal terug in Boston, een auto van kocht: een Chevrolet coupé uit 1940.)

Mijn vader werd betrekkelijk snel gedemobiliseerd. In de lente van 1945 was hij in Napels, dat hij als ‘betoverend en bruisend’ typeerde en waar ‘het bier rijkelijk stroomde’. (Tegen wie had hij het? Als hij van mijn moeder was gescheiden toen ik nog geen twee was – en *hoe* had hij dat gedaan? – waarom schreef hij haar dan nog toen ik al drie was?)

Misschien was het in een brief aan mijn grootvader; ik had van mijn opa gehoord dat mijn vader zich in Napels had ingescheept op een marinetransportschip. Na een kort verblijf in Trinidad werd hij in een C-47 overgevlogen naar een basis in Natal, in Brazilië, waar de koffie volgens mijn vader ‘uitstekend’ was. Van Brazilië vloog hij in een andere C-47 – die hij als ‘verouderd’ beschreef – naar Miami. Met een legertrein werden de terugkerende soldaten naar de verschillende demobilisatiepunten gebracht; en zo keerde mijn vader terug in Fort Devens in Massachusetts.

Het was oktober 1945, te laat om nog datzelfde jaar aan Harvard te gaan studeren. Van zijn zwarte geld kocht hij de Chevy en hij kreeg tijdelijk werk op de speelgoedafdeling van Jordan Marsh, het grootste warenhuis van Boston. In de herfst van ’46 pakte hij zijn studie aan Harvard weer op; als hoofdvak koos hij Romaanse studies: de talen en literatuur van Frankrijk, Spanje, Italië en Portugal, legde mijn grootvader uit. (‘Of in elk geval van twee of drie van die landen,’ aldus mijn opa.)

‘Je vader was een *kei* in vreemde talen,’ had mijn moeder me verteld – dus misschien ook een *kei* in cryptografie? Maar waarom kon het mijn moeder of mijn opa iets schelen welke studierichting mijn weggelopen vader aan Harvard zou volgen? Waarom waren ze hier- van überhaupt op de hoogte? Waarom was het hun verteld?

Er was een foto van mijn vader – jarenlang de enige afbeelding

die ik van hem heb gezien. Op die foto ziet hij er heel jong en mager uit. (Het is in de late lente of de vroege zomer van 1945.) Hij zit op dat marinetransportschip een ijsje te eten; de foto is ergens tussen de kust van Zuid-Italië en de Caraïben genomen, voordat ze in Trinidad afmeerden.

Als kind zal de zwarte panter op mijn vaders bomberjack zeer tot mijn verbeelding hebben gesproken; die vervaarlijke panter was het symbool van het 460ste Bommeneskader. (Cryptografen hoorden bij het grondpersoneel – toch werden aan cryptografen bomberjacks verstrekt.)

Mijn allesoverheersende obsessie was dat ik zelf ook iets van een oorlogsheld in me had, hoewel de details van mijn vaders wapenfeiten niet erg heldhaftig leken – zelfs niet voor een kind. Maar als rechtgeaarde Tweede Wereldoorlog-fanaat – zo iemand die elk detail boeiend vindt – zei mijn grootvader altijd: ‘Jij wordt later een held!’

Mijn grootmoeder had bijna geen goed woord over voor William Francis Dean, terwijl het oordeel van mijn moeder begon en (meestal) eindigde met ‘heel knap’ en ‘lef in zijn donder’.

Of nee, dat is niet helemaal waar. Op mijn vraag waarom het tussen hen was misgegaan, zei mijn moeder dat ze mijn vader met iemand anders had zien zoenen. ‘Ik zag hem zoenen met iemand anders,’ zei ze kortaf, even terloops alsof ze een acteur souffleerde die het woord ‘anders’ was vergeten. Ik kon daar alleen maar uit concluderen dat ze die zoen had gezien toen ze al zwanger was van mij – of misschien na mijn geboorte – en dat ze genoeg van die mond-op-mondontmoeting had gezien om te weten dat het geen onschuldig soort zoen was geweest.

‘Het zal wel van dat tong-in-keelgelebber zijn geweest,’ vertrouwde mijn oudste nichtje me een keer toe – een lomp kind, de dochter van die tirannieke tante over wie ik het steeds heb. Maar met wie had mijn vader gezoend? Was het een van die meisjes die op de ministeries in Washington D.C. werkten en in het weekend Atlantic City overspoelden? (Waarom had mijn grootvader anders over ze verteld?)

Dat was alles wat ik toen wist, dus veel was het niet. Maar meer

dan genoeg om aan mezelf te gaan twijfelen – of zelfs een hekel aan mezelf te krijgen – omdat ik de neiging had al mijn gebreken aan mijn biologische vader toe te schrijven. Ik hield hem verantwoordelijk voor al mijn slechte gewoonten, al mijn gemene en geniepige trekjes; ik geloofde dat ik al mijn demonen van hem geërfd had. Elk twijfelachtig of angstaanjagend aspect van mij moest wel van sergeant Dean komen.

Mijn moeder had immers gezegd dat ik *later* knap zou worden? Was dat soms geen zware last? En over lef gesproken: had ik niet (op mijn dertiende) al aangenomen dat ik schrijver zou worden? Had ik niet al gefantaseerd over seks met Miss Frost?

Ik wilde helemaal geen telg van mijn weggelopen vader zijn, het resultaat van zijn genetisch materiaal: links en rechts jonge vrouwen bezwangeren en ze daarna laten zitten. Dat was immers de modus operandi van sergeant Dean. En zijn naam hoefde ik ook niet. Ik vond het *vreselijk* om William Francis Dean junior te zijn – de bijna-bastaardzoon van de codekraker. Als er één jongen naar een stiefvader *hunkerde* en wenste dat zijn moeder in elk geval een serieuze vriend had, was ik dat wel.

En dat brengt me op het punt waarmee ik dit hoofdstuk aanvankelijk had willen beginnen; ik had kunnen beginnen met iets te vertellen over Richard Abbott. De man die weldra mijn stiefvader zou worden zette het verhaal van mijn toekomstige leven in gang; als mijn moeder niet verliefd was geworden op Richard had ik misschien nooit kennisgemaakt met Miss Frost.

Voordat Richard Abbott zich aansloot bij de First Sister Players was er in de woorden van mijn tirannieke tante ‘een *schaarste* aan talentvolle mannelijke hoofdrolspelers’ bij onze toneelvereniging; er waren geen echt schrikwekkende schurken, noch jongemannen met voldoende romantisch potentieel om jonge *en* oude dames in de zaal in vervoering te brengen. Richard was niet alleen lang, donker en knap – hij was de belichaming van dit cliché. Hij was ook mager. Richard was zo mager dat hij een in mijn ogen opvallende gelijkennis vertoonde met mijn codekrakersvader, die op de enige foto die

ik van hem bezat altijd even mager was – en altijd een ijsje at ergens tussen de kust van Zuid-Italië en de Caraïben. (Ik was natuurlijk benieuwd of mijn moeder zich bewust was van die gelijkenis.)

Voordat Richard Abbott bij de First Sister Players kwam spelen, waren de mannen in ons theatertje onverstaanbare mompelaars, met neergeslagen ogen en schichtige blikken, of – even voorspelbaar – dominante dilettanten, die hun tekst luidkeels uitspraken, onderwijl lonkend naar de snel beledigde, deugdzame toneelgangsters.

Wie er qua acteertalent boven uitstak – al kon hij niet aan Richard Abbott tippen – was mijn grootvader en Tweede Wereldoorlog-fanaat Harold Marshall, die door iedereen (behalve mijn grootmoeder) Harry werd genoemd. Hij was de grootste werkgever in First Sister; Harry Marshall had meer mensen in dienst dan Favorite River Academy, maar de lokale kostschool was een goede tweede.

Opa Harry was eigenaar van de zagerij en houthandel in First Sister. Zijn compagnon – een sombere Noor, over wie later meer – was de houtvester. De Noor had de supervisie over de houtvlottransporten, maar Harry zwaaide de scepter in de zagerij en de houthandel. Opa Harry ondertekende alle cheques, en op alle groene vrachtwagens die boomstammen en timmerhout vervoerden, stond in kleine gele hoofdletters de naam MARSHALL.

Gezien het hoge aanzien dat mijn grootvader in ons stadje genoot was het misschien verrassend dat hij bij de First Sister Players altijd de vrouwenrollen kreeg toebedeeld. Mijn opa kon ontzettend goed vrouwen spelen; in ons theatertje had Harry Marshall vaak (of *meestal*, volgens sommigen) de vrouwelijke hoofdrol. Ik herinner me mijn grootvader als vrouw eigenlijk beter dan als man. In zijn vrouwenrollen op het toneel toonde hij meer energie en betrokkenheid dan in zijn dagelijkse eentonige rol als fabriekseigenaar en houthandelaar.

De enige andere gegadigde voor de meest veeleisende en bevredigende vrouwenrollen was zijn oudste dochter Muriel – de getrouwde zuster van mijn moeder, mijn al vaak genoemde tante – wat helaas een bron van onenigheid binnen de familie vormde.